

STAN WOJENNY

13 grudnia 1981 roku to **pamiętna** dla Polaków **data**. O 6.00 rano generał Jaruzelski, szef rządu, w radiowo-telewizyjnym przemówieniu poinformował obywateli o wprowadzeniu stanu wojennego. Ale już przedtem, o godzinie 0:00 oddziały ZOMO rozpoczęły ogólnokrajową akcję aresztowań działaczy opozycyjnych. Nie potrzebowali już nakazów, nikt nie miał prawa do obrony, drzwi wyważano łomami.

Nieco wcześniej, tuż przed północą, uzbrojone oddziały wojska i milicji wkroczyły do central telefonicznych na terenie całego kraju. **Telefony** cywilne **zamilkły** wszędzie, nawet w ambasadach i konsulatach. W tym samym czasie żołnierze obsadzili wszystkie stacje radiowe i telewizyjne. Na ulicach większych miast pojawiły się czołgi i wozy pancerne. Władza **działała z zaskoczenia**, żeby zdezorientować społeczeństwo, żeby nikt nie zdążył się zbuntować przeciw **ograniczeniu wolności**.

„Ojczyzna nasza **znalazła się nad przepaścią**” – mówił w swoim przemówieniu generał, tłumacząc tak drastyczne ograniczenia swobód obywatelskich jak wprowadzenie godziny milicyjnej, zakaz zmiany miejsca pobytu bez zgody władz, zakazu zgromadzeń publicznych, a nawet organizowania imprez artystycznych czy sportowych **bez zezwolenia**. **Do odwołania** zamknięto szkoły. Jedyny wyjątek od zakazu gromadzenia się miały stanowić nabożeństwa w kościołach i obrządku religijne. Generał poinformował także o wstrzymaniu wydawania prasy, wszelkich publikacji, biuletynów informacyjnych i o konieczności jawnej cenzury prywatnej korespondencji. **Nakazem chwili** Jaruzelski tłumaczył zawieszenie działalności wielu dotychczas legalnych organizacji robotniczych, studenckich, literackich, artystycznych czy dziennikarskich. Polacy dowiedzieli się również, że w czasie stanu wojennego sąd może w trybie doraźnym skazać oskarżonego na karę śmierci.

przymus, potrzeba

Nic dziwnego, że reakcją na wprowadzenie stanu wojennego początkowo były strajki i demonstracje. Do najgłośniejszych należą te w Stoczni Gdańskiej, w Hucie im. Lenina w Krakowie oraz w kopalni „Wujek”, gdzie podczas pacyfikacji zastrzelono dziewięciu górników. Przez Polskę przeszła fala represji. Po brutalnych akcjach ZOMO ludzie próbowali innych form oporu, by zademonstrować niezgodę na nową rzeczywistość.

Wprowadzenie stanu wojennego to jedno z najbardziej dramatycznych, a zarazem kontrowersyjnych wydarzeń we współczesnej historii Polski. Wciąż powraca kwestia, czy podjęta przez generała Jaruzelskiego decyzja uratowała Polskę przed sowiecką interwencją, czy też jej faktycznym celem było sterroryzowanie społeczeństwa, zniszczenie „Solidarności” i **utrzymanie władzy** przez komunistów.

Ćwiczenie 3 217A3

Prawda czy nieprawda?

- 13 grudnia 1981r. to ważna data w historii Polski.
- O stanie wojennym poinformował Polaków szef rządu.
- ZOMO zaczęło akcję aresztowań o północy.
- Telefony cywilne działały tylko w ambasadach i konsulatach.
- Stacje radiowe i telewizyjne były nadal w rękach cywilnych.
- Zakaz zgromadzeń publicznych nie dotyczył kościołów.
- Imprezy sportowe mogły być organizowane tylko za zezwoleniem władz.
- Wiele organizacji nie mogło kontynuować swej działalności.
- Po ogłoszeniu stanu wojennego nikt już nie strajkował.

P	N
✓	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—

Ćwiczenie 4 217A4

Proszę połączyć synonimy.

ceremonia	zezwolenie
wstrzymanie czegoś	do tego momentu
zgoda	obrzędek
pamiętny	unieważnienie czegoś
odwołanie czegoś	wolność
dotychczas	zawieszenie czegoś
bunt	niezapomniany
swoboda	protest

Ćwiczenie 5 217A5

Proszę połączyć antonimy.

wojskowy	za zezwoleniem
oczywisty	niewola
wolność	uruchomić
wstrzymać	kontrowersyjny
bez zezwolenia	reguła
wyjątek	cywilny

łyżka.....	pudełko.....	szklanka.....
paczka.....	puszka.....	talia.....
pečzek.....	rolka.....	tabliczka.....
pół.....	słoik.....	tubka.....
plasterek.....	szczypta.....	zábek.....

DATY W DOPEŁNIACZU

Którego się urodziłeś? Kiedy się urodziłeś?

8.12.1943 ósmego grudnia tysiąc dziewięćset czterdziestego trzeciego roku

1918		
mianownik – który rok?	tysiąc dziewięćset	osiemnasty
dopełniacz – którego roku? kiedy?	tysiąc dziewięćset	osiemnastego

2006		
mianownik – który rok?	dwa tysiące	szósty
dopełniacz – którego roku? kiedy?	dwa tysiące	szóstego

UWAGA! W liczbie określającej rok tylko ostatnie dwie cyfry mają formę liczebnika porządkowego, np. 966 – dziewięćset sześćdziesiąty szósty; 1410 – tysiąc czterysta dziesiąty.

1410		2007	
M.	tysiąc czterysta dziesiąty	M.	dwa tysiące siódmy
D.	tysiąc czterysta dziesiątego	D.	dwa tysiące siódmego
C.	tysiąc czterysta dziesiątemu	C.	dwa tysiące siódmemu
B.	tysiąc czterysta dziesiąty	B.	dwa tysiące siódmy
N.	tysiąc czterysta dziesiątym	N.	dwa tysiące siódmym
Ms.	tysiąc czterysta dziesiątym	Ms.	dwa tysiące siódmym

Liczebniki porządkowe odmieniają się jak przymiotniki.
Formy liczebników porządkowych.

pierwszy, drugi, trzeci...

dziesiąty, jedenasty, dwunasty...

dwudziesty, dwudziesty pierwszy, dwudziesty drugi...

trzydziesty

czterdziesty

pięćdziesiąty

sześćdziesiąty

siedemdziesiąty

osiemdziesiąty

dziewięćdziesiąty

setny

dwusetny

trzechsetny

czterechsetny

pięćsetny

sześćsetny

siedemsetny

osiemsetny

dziewięćsetny

tysięczny

dwutysięczny

trzytysięczny

czterotysięczny

pięciotysięczny

sześciotysięczny

siedmiotysięczny

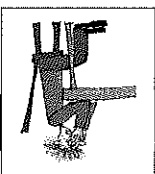
ośmiotysięczny

dziewięciotysięczny

dziesięciotysięczny

milionowy

2. Proszę powiedzieć, czy w Pani/Pana kraju ludzie zakochani też zwracają się do siebie w taki sposób? Jeśli nie, to jakich określeń używają?

1. Proszę podkreślić odpowiednie znaczenie podanych idiomów.

0) *miec kogos na oku*

- a) interesować się kims, obserwować kogos
- b) śledzić kogos, chodzić za kims

1) *na oko*

- a) w przybliżeniu, jeśli kierujemy się tylko wrażeniem
- b) niewiele, jeśli chcemy wziąć czegoś mało

2) *rosnąć w oczach*

- a) rosnąć powoli, przy czujnej pomocy
- b) rosnąć szybko, intensywnie

3) *być oczkiem w głowie*

- a) być ocenianym, krytykowanym przez kogos
- b) być wyróżnianym, lubianym przez kogos

4) *robić słodkie oczy*

- a) kłotać, uwodzić, zachowywać się zalotnie
- b) patrzeć ze smakiem na coś słodkiego

5) *śmiać się komus w oczy*

- a) śmiać się z kogos, z czegoś wprost
- b) mieć radosne, wesołe spojrzenie

6) *grym okiem*

- a) podglądać kogos
- b) widać coś wyraznie

7) *w mgnieniu oka*

- a) szybko
- b) w ciemnościach

8) *robić wielkie oczy*

- a) dziwić się, być zaskoczonym
- b) robić zbył mocny makijaż oczu

9) *pasować jak piść do oka*

- a) nie pasować do czegoś
- b) świetnie do czegoś pasować

10) *miec klapki na oczach*

- a) nie widzieć niczego poza wybranym celem
- b) mieć chore oczy

- 11) z przymrużeniem oka
 a) nie widzieć czegoś bez okularów, lupy
 b) pobłażliwie, udając, że czegoś nie widzimy
- 12) wpaść komuś w oko
 a) spodobać się
 b) przeszkadzać
- 13) prawda w oczy kole
 a) pozytywna opinia, powód do dumy
 b) negatywna opinia trudna do zaakceptowania
- 14) spojrzeć prawdzie w oczy
 a) zdać sobie sprawę z czegoś przykrego
 b) żyć w nieświadomości

2. Proszę uzupełnić tekst wyrażeniami z ramki.

miał kogoś na oku
 na oko
 urósł w naszych oczach
 oczkiem w głowie
 robił do niej słodkie oczy
 śmiali mu się w oczy
 gołym okiem
 w mgnieniu oka
 zrobiliśmy wielkie oczy
 jak pięść do oka
 klapki na oczach
 z przymrużeniem oka
 upadł w oko
 prawda w oczy kole
 spojrzeć prawdzie w oczy

Kiedy Tomek opowiedział nam historię swojej nowej miłości, wszyscy .....¹ *śmiali mu się w oczy*.....². Nikt nie wierzył w jego opowieść. Wiedzieliśmy, że od pewnego czasu .....³, ale traktowaliśmy go .....⁴.
 Dziś jednak .....⁵, kiedy dowiedzieliśmy się, że ten .....⁶ *niepozorny mężczyzna* .....⁷ *jednej z najładniejszych kobiet, jakie znamy* - Joasi. Tomek od razu .....⁸.
 .....⁹ *zorientowaliśmy się, że mówi prawdę. To było widać* .....¹⁰. Musieliśmy .....¹¹ *i stwierdzić, że* choć naszym zdaniem Tomek pasuje do Joasi .....¹², to stał się rzeczywiście jej .....¹³. A my niestety mieliśmy już od dawna .....¹⁴ *i nie widzieliśmy, że wciąż* .....¹⁵ *i wreszcie mu się udało*.
 No cóż, ...¹⁶. To on ma najwięcej szczęścia z nas wszystkich.

2. Podane zdania napisz w negacji (zamień biernik na dopełniacz)

Przykład: Uwielbiam białe wino. Nie znoszę *białego wina*.

- 2.1. Zjemy kolację i obejrzymy mecz. Nie będziemy jedli _____ ani nie będziemy oglądać _____.
- 2.2. Czytałaś wczorajszą gazetę? Nie czytałam _____.
- 2.3. Kup prezent dla Jurka! Nie kupuj _____ dla Jurka!
- 2.4. Dostaliście wiadomość z biura? Nie dostaliśmy _____ z biura.
- 2.5. Macie czas? Nie mamy _____.
- 2.6. Codziennie rano piję słabą kawę z mlekiem. Nigdy nie piję _____ bez _____.
- 2.7. Robert napisał do mnie długi list. Robert nigdy nie napisał do mnie _____.
- 2.8. Oni znają język polski i czeski. Oni nie znają _____ ani _____.
- 2.9. Zwiedziliście już naszą katedrę? Nie, jeszcze nie zwiedziliśmy _____.
- 2.10. Widzieliśmy śmieszna reklamę. Dawno nie widzieliśmy _____.

4. Napisz daty słowami, używając dopełniacza.

Przykład: Święto Narodowe w Polsce obchodzi się (11.11) *jedenastego listopada*.

- 4.1. Nowy Rok świętujemy (1.01) _____.
- 4.2. Dzień Zakochanych obchodzi się (14.02) _____.
- 4.3. W tym roku Wielkanoc przypada (12.04) _____.
- 4.4. Dzień Konstytucji obchodzimy (3.05) _____.
- 4.5. Dzień Ojca jest obchodzony (23.06) _____.
- 4.6. Wniebowzięcie Najświętszej Marii Panny przypada (15.08) _____.
- 4.7. Boże Narodzenie obchodzi się (25.12) _____.
- 4.8. Sesja poprawkowa będzie trwać od (5 – 19.09) _____.
- 4.9. Mój brat urodził się (4.03) _____ a siostra (7.07) _____.
- 4.10. Rocznica naszego ślubu przypada (2.10) _____.

Polski bez tajemnic, E.Skorupa, E.Lipińska, Kraków 2010

Proszę zapisać słownie podane liczebniki i daty.

1. Polska odzyskała niepodległość po (123) _____ latach (11.11.1918) _____ roku.
2. Stan wojenny w Polsce został wprowadzony (13.12.1981) _____
_____ przez Generała Jaruzelskiego.
3. (3.05.1791) _____ roku uchwalono w Polsce konstytucję, która była (1.) _____ w Europie i (2.) _____ na świecie.
4. Moja babcia urodziła się (25.04.1937) _____ roku.
5. Anka jest starą panną i uwielbia zwierzęta, w domu ma (5) _____ kotów, (2) _____ psy, (4) _____ chomiki i (1) _____ papugę.
6. Za (2) _____ tygodnie jedziemy na (8) _____ dniowe wakacje.
7. Bez (3) _____ pomarańczy i (1) _____ cytryny nie zrobię tego deseru.
8. Idę do kina z (2) _____ koleżankami i (5) _____ kolegami.

łyżka.....	pudełko.....	szklanka.....
paczka.....	puszka.....	tała.....
peczęk.....	rolka.....	tabliczka.....
pół.....	stoik.....	tubka.....
plasterek.....	szczypta.....	zabek.....

DATY W DOPEŁNIACZU

Którego się urodziłeś? Kiedy się urodziłeś?
8.12.1943 ósmego grudnia tysiąc dziewięćset czterdziestego trzeciego roku

1918		
mianownik – który rok?	tysiąc dziewięćset	osiemnasty
dopełniacz – którego roku? kiedy?	tysiąc dziewięćset	osiemnastego

2006		
mianownik – który rok?	dwa tysiące	szósty
dopełniacz – którego roku? kiedy?	dwa tysiące	szóstego

UWAGA! W liczbie określającej rok tylko ostatnie dwie cyfry mają formę liczebnika porządkowego, np. 966 – dziewięćset sześćdziesiąty szósty, 1410 – tysiąc czterysta dziesiąty.

1410		2007	
M. tysiąc czterysta dziesiąty	M. dwa tysiące siódmy	M. tysiąc czterysta dziesiąty	M. dwa tysiące siódmy
D. tysiąc czterysta dziesiątego	D. dwa tysiące siódmego	D. tysiąc czterysta dziesiątemu	D. dwa tysiące siódmemu
C. tysiąc czterysta dziesiątym	C. dwa tysiące siódmym	B. tysiąc czterysta dziesiąty	B. dwa tysiące siódmym
B. tysiąc czterysta dziesiąty	B. dwa tysiące siódmym	N. tysiąc czterysta dziesiątym	N. dwa tysiące siódmym
N. tysiąc czterysta dziesiątym	N. dwa tysiące siódmym	Ms. tysiąc czterysta dziesiątym	Ms. dwa tysiące siódmym
Ms. tysiąc czterysta dziesiątym	Ms. dwa tysiące siódmym		

Liczebniki porządkowe odmieniają się jak przymiotniki.
Formy liczebników porządkowych.

pierwszy, drugi, trzeci...
dziesiąty, jedenasty, dwunasty...
dwudziesty, dwudziesty pierwszy, dwudziesty drugi...
trzydziesty
czterdziesty
pięćdziesiąty
sześćdziesiąty
siedemdziesiąty
osiemdziesiąty
dziewięćdziesiąty
setny
dwusetny

trzytysięczny
czterotysięczny
pięćtysięczny
sześćtysięczny
siedmiotysięczny
osmiotysięczny
dziewięćtysięczny
dziesięćtysięczny
milionowy

3. Wyrazy w nawiasach proszę napisać w dopełniaczu.

0. Jacek obchodzi imieniny (3.07.)
Jacek obchodzi imieniny trzeciego lipca.

- Mój chrześniak urodził się (23.05.2003 r.) .....
- Impreza urodzinowa Ewy odbędzie się (20.08.) .....
- Szkoła letnia trwa w tym roku od (31.07.) ..... do (27.08.) .....
- Wieczór muzyczny został zaplanowany na (16.10.) .....
- Polska odzyskała niepodległość (11.11.1918 r.) .....
- Noc świętojańska obchodzona jest w Polsce (24.06.) .....
- Dzień Matki przypada na (26.05.) ..... a Dzień Ojca na (23.06.) .....
- Babcie i dziadkowie mają swoje święta (21. i 22.01.) .....

Rzeczowniki *oko*, *ucho* w liczbie pojedynczej odmieniają się jak, np. *jabłko*, *echo*. Natomiast w liczbie mnogiej mają dwie odmiany. Odmiany I używamy, kiedy *ucho* i *oko* oznaczają narządy słuchu i wzroku. Odmiana II dotyczy tych wyrazów w znaczeniu przenośnym, np. *ucho dzbana*, *torby* (uchwyty), *oko tłuszczu*, *sieci* (kropla).

	UCHO			OKO		
	I. poj.	I. mnoga I	I. mnoga II	I. poj.	I. mnoga I	I. mnoga II
M.	ucho	uszy	ucha	M.	oko	oczy
D.	ucha	uszu (uszków)	uch	D.	oka	oczu
C.	uchu	uszom	uchom	C.	oku	oczom
B.	ucho	uszy	ucha	B.	oko	oczy
N.	uchem	uszami (uszyma)	uchami	N.	okiem	oczami (oczyma)
Ms.	uch	uszach	uchach	Ms.	oku	oczach